

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania WIT
ul. Newelska 6, 01-447 Warszawa

PODSTAWY EKONOMII 2
WYKŁAD 3

Jan Gadomski
J.Gadomski@wit.edu.pl

WIT 2020

Paradoks zapobiegliwości

Kogo wspierać w kryzysie, biednych, czy bogatych?

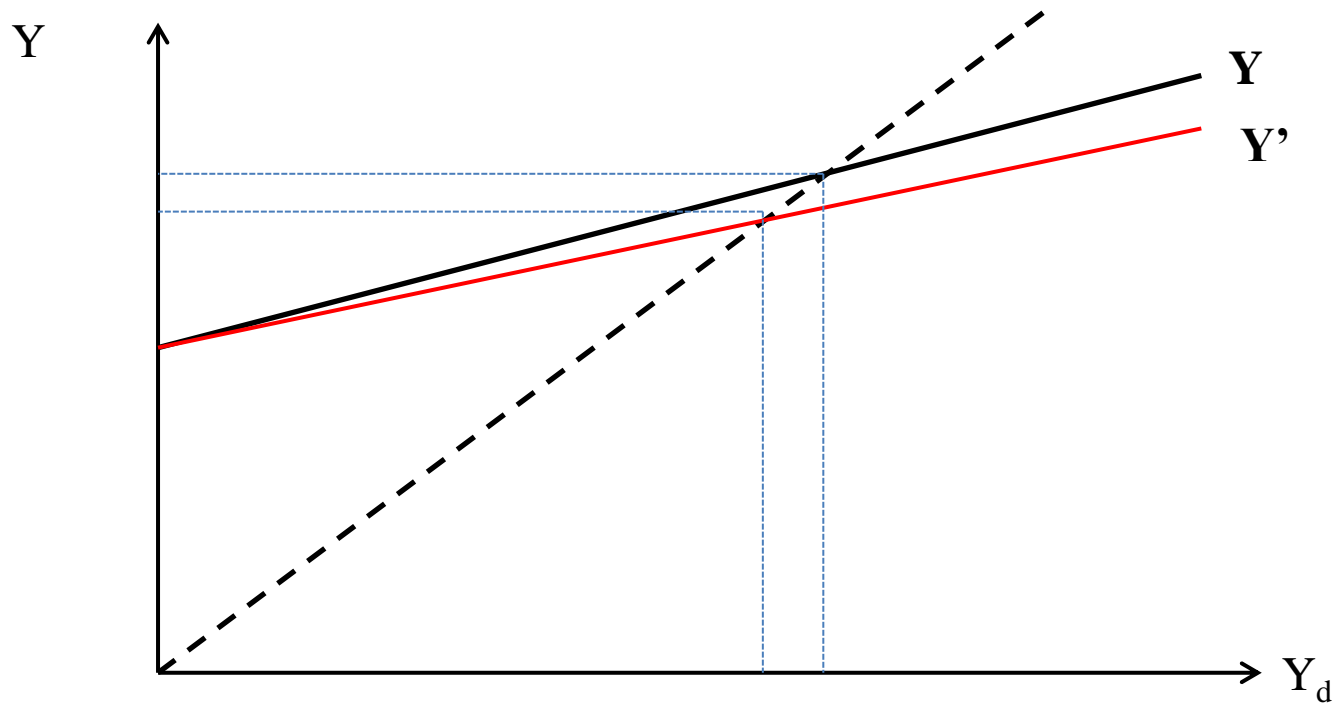
Skąd środki na działania interwencyjne?

Jak interweniować by nie szkodzić działającym przedsiębiorstwom?

Ograniczenia skuteczności polityki gospodarczej

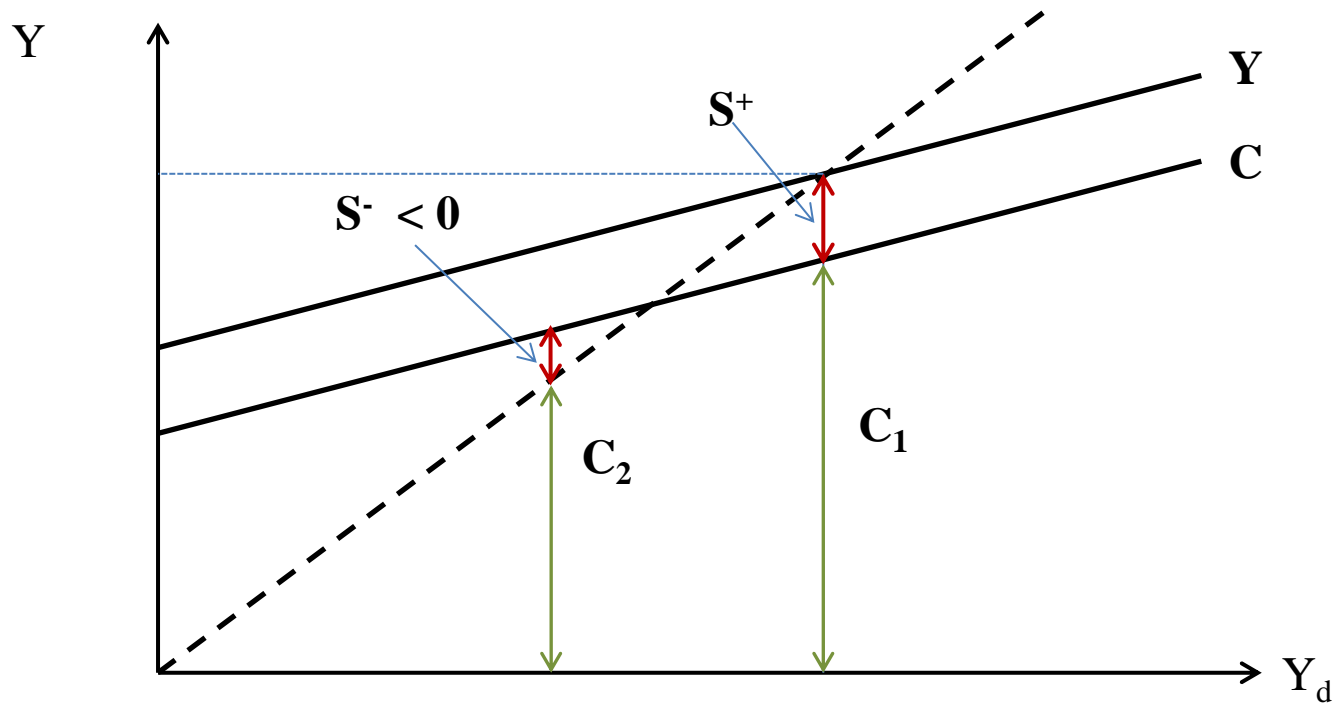
Paradoks zapobiegliwości

Skutki zwiększonego oszczędzania; zmniejszona wartość współczynnika c

Kryzys. Pęd do dołu...

Następstwa kurczących się dochodów, spadającego zasobu oszczędności.

Kogo wspierać w kryzysie, biednych, czy bogatych?

Pytanie zakłada, że państwo powinno pomagać. Zakłada również, że obywatele i instytucje różnią się zamożnością, wrażliwością na spadek dochodów oraz prawdopodobieństwem niepożądanych (z punktu widzenia skuteczności polityki gospodarczej) zachowań w kryzysie.

Pytanie zakłada, że państwo kieruje się nie tylko kryterium sprawności ekonomicznej, lecz również względami społecznymi, zdrowotnymi, militarnymi itd. Te kryteria są uwzględniane w działaniach władz centralnych: rządu i banku centralnego.

Rząd prowadzi politykę fiskalną, polegającą na kształtowaniu dochodów i wydatków budżetu państwa.

Budżet państwa – zestawienie planowanych dochodów i wydatków szeroko rozumianego rządu (władz centralnych i samorządowych).

Narzędzia polityki budżetowej: podatki, cła, dotacje, subwencje, dług publiczny.

Cele polityki budżetowej: kierowanie koniunkturą gospodarczą, zapewnienie środków dla instytucji państwowych na realizację konstytucyjnych zadań.

Bank centralny – bank banków kraju, bank emisyjny, główny podmiot polityki pieniężnej/monetarnej. W Polsce jest nim NBP.

Cele polityki monetarnej: stabilność systemu finansowego państwa, kontrolowanie inflacji.

Podatki

Bezpośrednie:

CIT (Corporate Income Tax), pobierane od zysków/dochodów przedsiębiorstw, liniowy ze stopą stałą

PIT (Personal Income Tax), pobierane od dochodów osobistych, podatek progresywny, tzn. ze stopą rosnącą wraz ze wzrostem dochodów (przedziały podatkowe)

Pośrednie:

VAT (Value Added Tax), podatek od dóbr kupowanych na cele konsumpcyjne w gospodarstwach domowych, stopa α_{VAT}

Akcyza, podatek nakładany na wybrane dobra, płacony przez wszystkich kupujących (paliwa, alkohol itp.) stopa α_{Ak}

P – cena producenta

P_{przed} – cena płacona przez przedsiębiorstwa, $\mathbf{P_{przed} = P*(1+\alpha_{Ak})}$

P_{kons} – cena płacona przez gosp. domowe, $\mathbf{P_{kons} = P*(1+\alpha_{Ak})*(1+ \alpha_{VAT})}$

Państwo pobiera od przedsiębiorstwa $\mathbf{P*\alpha_{Ak}}$ od zakupu o wartości $\mathbf{P*(1+\alpha_{Ak})}$

Państwo pobiera od gosp. domowego $\mathbf{P* (\alpha_{Ak}+ \alpha_{VAT} + \alpha_{Ak} \alpha_{VAT})}$ od zakupu o wartości $\mathbf{P*(1+\alpha_{Ak})*(1+ \alpha_{VAT})}$

Budżet państwa – zestawienie planowanych dochodów i wydatków szeroko rozumianego rządu (władz centralnych i samorządowych).

Dochody	Wydatki
Podatkowe	rolnictwo,
P. bezpośrednie	nauka
P. pośrednie	oświata i wychowanie
	szkolnictwo wyższe
Cła	ochrona zdrowia
Dywidendy	opieka społeczna
	administracja publiczna
Zysk NBP	wymiar sprawiedliwości
	urzędy naczelnych
Prywatyzacja	organów władzy
	ubezpieczenia społeczne
	obrona narodowa
+Deficyt budżetowy	bezpieczeństwo publiczne
-Nadwyżka budżetowa	obsługa długu

Budżet państwa mld PLN

Rok	Dochody	Wydatki	Deficyt / Nadwyżka	PKB
2019	387,7	416,2	−28,5	2 264,9
2018	355,7	397,1	−41,4	2 115,2
2017	325,4	384,7	−59,3	1 989,3
2016	313,8	368,5	−54,7	1 861,1
2015	286,7	336,6	−49,9	1 800,2

Deficyt budżetu, gdy   **wydatki > dochody**
Nadwyżka budżetowa, gdy   **wydatki < dochody**

Deficyt musi być sfinansowany, tzn. muszą być pozyskane (kupione!) pieniądze przez: emisję papierów dłużnych Skarbu Państwa (**SP**, weksle, bony, obligacje), rzadziej kredyt bankowy lub instytucji międzynarodowych.

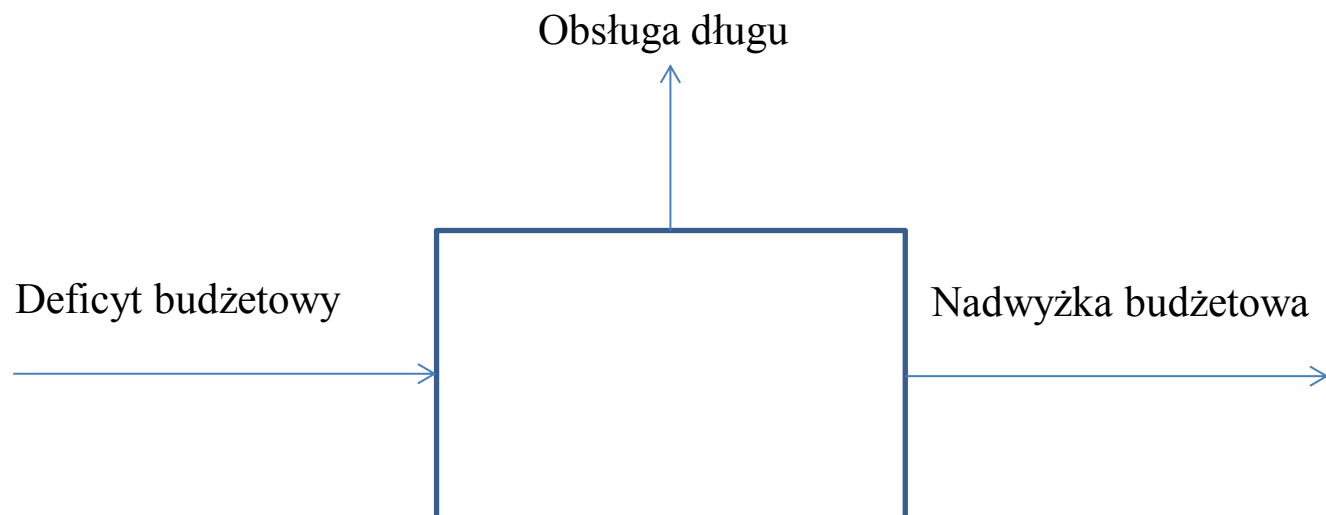
Rząd w RP nie ma prawa emisji pieniądza!

Deficytu budżetowego nie finansuje się za pomocą „drukowania pieniądza”. Termin ten oznacza kupowanie od rządu pap. wart. **SP** przez bank centralny. W Polsce **NBP** nie może bezpośrednio kupować papierów dłużnych **SP** od rządu, jedynie na tzw. rynku wtórnym.

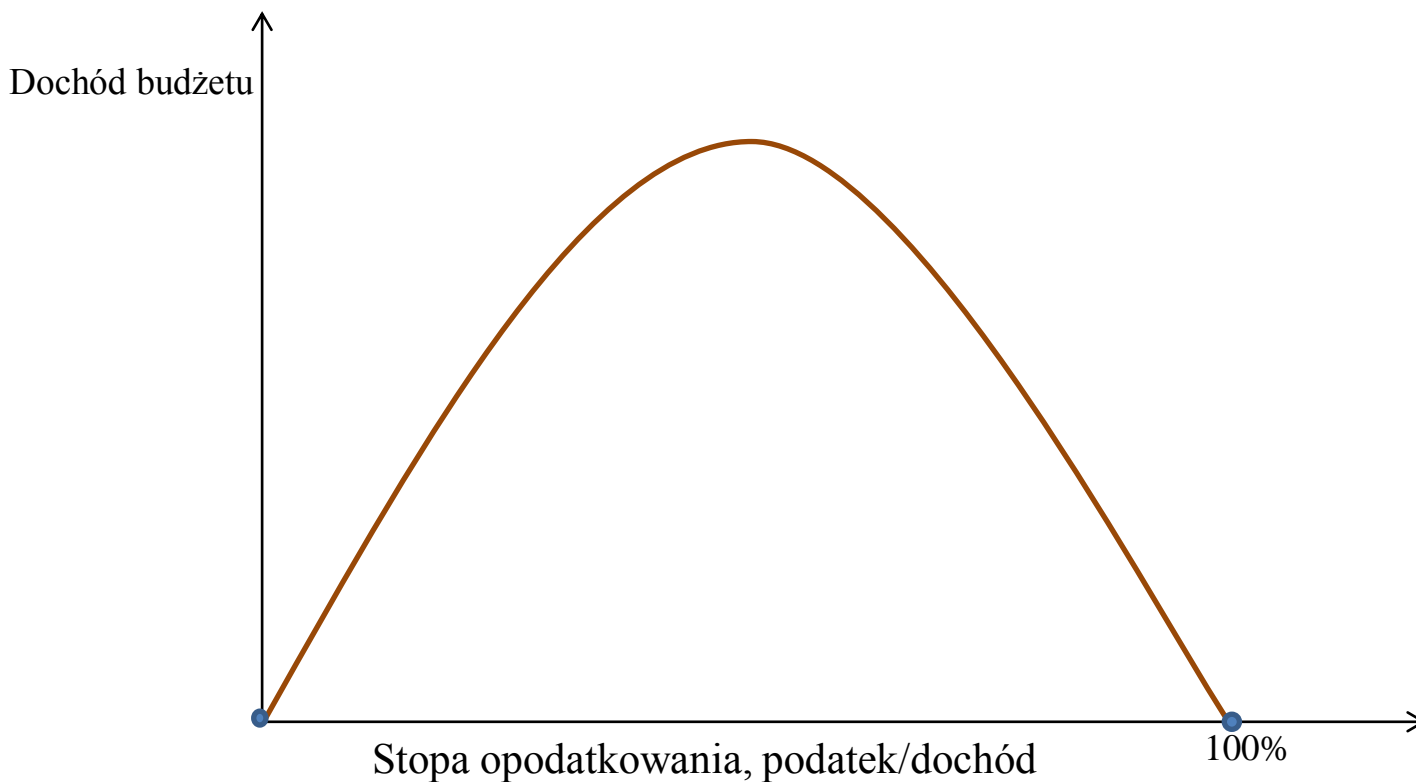
Papiery dłużne SP są sprzedawane na rynku krajowym i zagranicą? Gdzie lepiej?

Jakie ograniczenia? UE, prawo krajowe, krzywa Laffera

Tworzenie długu publicznego

Krzywa Laffera

Podnoszenie podatków daje przyrost dochodów budżetu tylko do pewnego poziomu, którego przekroczenie powoduje spadek tych dochodów.

Wnioski z krzywej Laffera: ograniczona skuteczność polityki fiskalnej!

Inne ograniczenia: sztywność wydatków, rola długu i jego obsługi

Polityka fiskalna (budżetowa, rządu)

Polityka fiskalna zależy od: sytuacji politycznej, stanu gospodarki, fazy rozwoju.
Cykliczność wynikająca z kalendarza politycznego (wybory).

Recesja: spadek produkcji, spadek zatrudnienia, spadek dochodów budżetu

Reakcja na recesję: obniżenie podatków, zwiększanie wydatków budżetu (inwestycje), pomoc społeczna, w zależności od systemu kursu walutowego ew. osłabienie kursu waluty krajowej, itp.

Zwiększone wydatki budżetu są finansowane przez powiększenie długu publicznego (względnie tanio; w recesji spada popyt na pieniądź)

Wpływ otwartości gospodarki na skuteczność polityki fiskalnej.

Wpływ długu publicznego na skuteczność polityki fiskalnej.

Polityka w okresie wzrostu, bumu gospodarczego: spłata zadłużenia publicznego, względne obniżenie relacji budżetu do PKB, tworzenie rezerw zagranicznych, obniżenie udziału obsługi długu w wydatkach budżetu.